

פרשת בלק - פרק ל"ט

שַׁעַר הַגְּלוּלִים

בספר ספורים נוראים, מובא ספורו של הרב ר' דוד, מגדולי החסידים של הרב הקדוש ר' אשר מסטעלין.

לפני שהפך להיות חבסיד מובהק של הרב מסטעלין, היה הרב ר' דוד נוסע אל הרב הקדוש המגיד מקוזניץ. בהיותו פעם בקוזניץ, ספר הרב רררר' גדוד. התפלא לראות בכל בוקר לאחר התפילה, את המגיד הקדוש לומד משניות ובחור אחד עומד לידו ואומר קדיש. הוא גם שמע את המגיד מפסיק מדי פעם בלימודו וגוער בבחור לאמר: "מה אתה מצחק? הרוצה אתה כי יכנס בך הרוח פעם נוספת?"

מכיון שחפץ לדעת מה כל הענין הזה, פנה ושאל את החסידים והם ספרו לו מעשה מופלא באותו בחור.

לפני זמן מה, ספרו, נכנס רוח אחד בבחור הזה וגרם לו יסורים נוראיים. רצו אנשי העיר להוליכו אל הצדיק מקוזניץ אך הוא סרב ללכת. בקושי רב גררהו עד לפתח ביתו של המגיד ושם הוא נעצר והכריז שאינו רוצה לראות את פני המגיד. חיי אינם חיים אם אראנו, הככריז בקול בכי. שעה ארוכה עמדו ושדלוהו להכנס, באמרם שוב ושוב כי רק בטובתו הם רוצים. לבסוף התחזק הנער ובעזרת אנשים שאחזו בו משני צדדיו נכנס לחדרו של הצדיק אולם סרב בתוקף להסב פניו אליו. אמר לו הרב הקדוש: "גוזר אני עליך שתסובב פניך אלי". מיד פתח הרוח בצווחות ואמר: "אתה הוא הרב בקוזניץ. מה אתה רוצה ממני? דע לך כי בהיותי בן שלוש עשרה שנה הייתי בקי בתורה יותר ממה שאתה בקי בה

עתה. אי לכך איני שומע כלל לגזרתך!" הרב הקדוש לא התרגש מדבריו, להפפך, בקול גדול פקד עליו להסב פניו אליו ואם לא יעשה כן, איים עליו הרב, יכנו מרה גדולה במטה אשר בידו. אלא שהרוח עמד בזרובו וצעק בקולי קולות: "רוצח! הרוצה אתה להרגני?" מיד הניח עליו הצדיק את המטה והבחור נפל לארץ וצווח: הרוג אותי! הרוג אותי! "אם תעמוד בסרובך" אמר הרב "אכה אותך שנית". אז קם הבחור הסב פניו אל הרב אך לא הסתכל בפניו. "גוזר אני עליך שתגביה עיניך ותתסתכל בפני! פקד עליו המגיד. על כך השיב הרוח בעיניים מושפלות: "לא אוכל לעשות זאת גם אם תהרגני".

"אכה אותך שוב" אמר המגיד. נבהל הרוח ונשא פניו אליו בפחד גדול. "מי אתה?" שאל הרב. "למה זה תשאל לשמי? אמר הרוח והוסיף "איני כלל מהדורות הללו, לפני זמן רב מאוד הייתי בעולם הזה". מאיזה דור אתה?" הוסיף הרב לשאול ומששתק הרוח ולא השיב, איים עליו כי יכנו שוב. "הלהרגני אתה אומר?" בכה הרוח. אך הרב לא שם ליבו לתחנוניו והניח עליו שוב את מטהו. באותו הרגע החל הרוח לצעוק ולבכות בקול נורא עד שנבהלו כל העומדים שם. אז גילה הרוח בקול בכי מי הוא. "אני הוא האיש אשר זרק את האבן על זכריה הנביא בבית המקדש. ראשון הפוגעים בו הייתי וגם ראשון הנפגעים. נבוזארדן הרג אותי ומאז אין לי מנוחה אף לרגע, אפילו למהינסת לא זכיתי. מאז רודפים אחרי המשחיתים ומענים אותי עד בלי סוף.

"ומי נתן לך רשות להכנס בגוף הנער הזה?" שאל המגיד. "כאן יש לי מנוחה מן המשחיתים". אמר הרוח בבכי והתחנן אל המגיד כי לא יגרשנו. "איני מסכים בשום אופן שתשאר בקר בו " הכריז המגיד והוסיף: "גוזר אני עליך לצאת ממנו מבלי להזיק לו בשום אבר". בכי גדול בכה הרוח עד שנכמרו עליו רחמי האנשים שנכחו במקום ובכו אף הם

יחד עמו. רחם עליו המגיד הקדוש והבטיח לו שאם ישמע לקולו ויצא מגוף הנער, יזכה הוא, המגיד הקודש את נשמתו על ידי כך שבכל יום לאחר התפילה ילמד משניות עבורו והבחור אשר ממנו ייצא, יאמר קדיש אחריו ואז יזכה הרוח להכנס לגיהנם.

הרוח הסכים לתנאי ויצא מגופו לש הבחור מבלי להזיק לו. מאז ספרו החסידים לרב ר' דוד, עומד המגיד הקדוש בדבורו ולומד משניות עבור אותה נשמה כשהוא מקפיד גם שהבחור יעשה את המוטל עליו ויאמר "קדיש" בכל יום בכוונה גדולה.

הגאון הצדיק רבי אליהו מגריידיץ מביא בספרו "צפנת פענח" את הדברים הבאים.

וכך הוא כותב: אמנם אין בכל זה לקבלה מעשית מבוא, רק כפשוטו בידיעה, כפי שבארו לנו רבוותא בהרבה ספרי קבלה, לרוב בעץ חיים ובפרדס ובשערי האורה, אבל לא להיות עוסק במעשה בקבלה מעשית, רק לאלו אשר הגיעו לכך על ידי אליהו או זולת זה ממופתים ברורים, שכן הוא רצון הבורא שיעסקו בכך, שכן בשביל זה באו לעולם ונשמתם מסוגלת לכך. בין התנאים והאמוראים היו אנשים בעלי שעורקומה כזה וגם בדורות הבאים היו כאלו, אך זולתם טוב שיתרחק האדם מכך, כי קשה להעצר בעת הצורך מלחפש היתר.

לכן כותב אני כאן בקצור, לבל יאמרו הלא שמענו מעשים כאלו הנעשים על ידך בעזה"י להציל מצרות. אין זאת רק על ידי קבלה מעשית, והנה כאשר הגיעה אלי אגרת ממרחק מחכם גדול שבקשני לעשות בנידון מאחר ואני בקי בקבלה המעשית, נפלה עלי חרדה. החכם ההוא חשב עלי זאת לגדולה ולזכות כפי שכתב שגם בדורינו השאיר ה' עוד החסד הזה, אבל יודע אני שאין לעסוק בכך, וגם השבתי ללי כי טעות היא ודסאיני יודע כלל מזה ואיני רוצה בכך.

אכן התאמצתי לדחות את הדבר מעלי אולם ראיתי נפלאות שכן היה רצון ה', וכי מה יכולתי לעשות כשבאו אלי אב ואם ואחד מקרוביהם והביאו לי את בנם החולה כשהם בוכים וזועקים לרחמים. ישבתי באותה עת בבית המדרש ולמדתי עם הבחורים והנה הובא אלי נער בן י"א שנה, אביו נשאו על כתפו. בקשתיו להניח לו ואז נפל הנער על הארץ והיה כגל עצמות, כאילו שנסברו רגליו וצלעותיו. מיד זמנתי אלי שניי דיני העיר ואזהרתי לי האב את בטן החולה שהיה נראה ככברה רחבה. הנער לא דבר כאדם רק הניע את ידו ורגליו כבעל חיים ומפיו בקעו קולות פעמים כשל כלב ופעמים כשל עגל.

רבים באו לראות את הנער ואני ידעתי שאין לי מאומה במה לרפאותו אף על פי כן קויתי לעזרת ה' וציויתי להושיב את הנער על כסא לפני. לקחתי ספר תהילים בכוונה גדולה בכל תיבה ותעיבה כוונתי היטיב בשורש האותיות ובמיוחד בהזכרת ה' הקדוש. פעמיים ביום עשיתי כך ועדיין לא קרה מאומה.

באחד הימים חזרתי מפדיון הבן ואמרתי בליבי בתקוה כי היום יפדה גם זה מצרותיו. ציויתי להביאו וכשאמרתי את פסוקי התהילים כמו בכל יום והפעם בכוונה יתירה, הוציא הנער קול שהבהיל את כולם והראה באצבעו על מקום אחד. בקשתי מיד לפתוח חלון שהיה באותו כוון ואז אמר הנער בקול אנושי: "יצאה אחת המכשפות ממני". הזתכלתי על בטנו, כי אמר לי שעוד שלוש מכשפות נמצאות בו, ואכן ראיתי שמצדו השמאלי כאילו נתרקנה הבטן מעט. הבנתי שעתה היא שעת רצון והתחלתי שוב להתפלל. אחרי כארבע דקות נשמעה צעקה נטוספת מפי הנער, צעקה אשר נשמעה בכל הרחוב. אז אמר הנער ששלושת המכשפות יצאו

ממנו בבת אחת. מיד ראיתי כיצד הצטמקה בטנו ונראתה כבטן רגילה.

לתדהמת מוריו ושאר הנאספים קם הנער ונראה בריא ושלם, ולאחר מכן שב עם הוריו לביתו. לפנהי שנפרדו ממני ספר לי אביו שבמשך מחצית השנה שבה היה בנו חולה, היו זמנים בהם דבר כאדם ואז היה מספר שיש בו ארבע מכשפות המדברות עמו, הוא נקב בשמותן. לפעמים, כך אמר הנער, היה ביכולתו לשוחח עם המכשפות וכדי שיקל לו היה מבקש מהן שיעלו מבטנו והן היו עולות לצוארו שהיה מתנפח כל כך עד שכמעט פרחה נשמתו. לפעמים בקש שיצאו והן היו נכנסות לתוך גבו שהיה מתנפח כחבית.

חשבתי כי נרפא והנה נודע לי כי כאשר חזר לביתו חלה שוב. הפעם התהלך כאדם וגם כושר הדבור היה לו אך אותן מכשפות הוסיפו להציק לו. אחת מהן אמרה לו כי פחדה מאוד מהרב ונאלצה לצאת ממנו אלא שהיא התחכמה והסתתרה ברגל אחת, ואכן רגל אחת היתה נפוחה מאוד. הנער הובא אלי שוב ואני עשיתי כבראשונה והפעם בעזרת ה' הבריא הנער לחלוטין.

מקרים כגון זה ואחרים היו לי רבים, והכל היה בעל כורחי, ורק על ידי תפילות ובקשות הצלחתי בעזרת ה' להביא מרפא לבני אדם. לפעמים נעזרתי בסגולות השכיחות הנהוגות לעשות לחולה, שכן מה שאפשר לתלות מה בטבע עדיף: כגון להטבילו בנהר בימי הקיץ, להזכירו בשמונה עשרה כמה ימים. לא פעם חשבתי לעצמי מי יתן ויעמדו אפיקורסיפ הטוענים שאין דבר מחוץ לטבע, יראו כל זאת ויאמינו בבורא עולם ובנפלאותיו.

פעם הובא לפני נער אחד כבן עשר שלפתש נלקח ממנו כח הדבור ובמשך שמונה שבועות לא אכל ולא שתה. כל מה שהוכנס לפיו מצץ ופלט. הילד הפסיק ללכת ברגליו רק

היה יושב או זוחל על ארבע וכשראה מזוזה או ספר היה רוקק עליהם. לכן, כשהובא לפני ואני רציתי לפתוח ספר כמנהגי, כגון ספר הזוהר ורזיאל שהנחצתים על השולחן לרבו הקדושה, לא היה הדבר ביכולתי שכן הוא רקק עליהם בכעס וחרק בשיניו עד שנשמע קול החריקה למרחוק. הוא היה חש בספר מרחוק, גם אם היה מאחוריו ונוגע בשערו בלבד מיד היה חורק בשיניו ובכח מנתק עצמו מן המחזיק בספר. וכהיו מניחים בקרבנו ספר נכרי מיד היה צוחק בהנאה. אי אפשר היה לאחוז בו, בכח גדול היה תולש עצמו מהמחזיקים בו ומדלג בחדר ואף קופץ עד התקרה. בכל פעם שהיה שומע ממניט דברי ה' היה עושה כך לכן נאלצתי להשביע את הטומאה בקדושת ספר תורה שהיה קרוב אלי בארון הקודש, ואין זה ככל השבעת מלאכים שאסור להשביע מלאך שיבוא ויוציא הטומאה או גם להזכיר מלאכים בשמותיהם בודאי אסור אולם מותר להגיד: אני משביעך בקדושה שבספר תורה וזאת עשיתי, אז פער הילד את פיו כרוצה להקיא, אלא שהוא לא הקיא את הטומאה מיד, אלא זחל עד לכירה ושם הקיא, כשראתה זאת אמו רצה אליו ואחזה בו. משנרגע החל לדבר כאחד האדם. הוא לא ידע כלל מה היה עמו עד עתה ושאל את אמו היכן הוא. הובילוהו אלי וכשהגיע אל הפתח בקשוהו שינשק את המזוזה והוא נשקה שלוש פעימים.

הילד הנ"ל הבריא לחלוטין. זה לא המקרה האחרון שהייתי עד לו. רבים הניסים והנפלאות בהזכרת שמות המלאכים, וגם הקמעות אינן אלא תפילות הנמצאות בסדורי תפילה ובתהילים והן משולבות יחדיו למען שלא יהא כמרפא בדברי תורה כפי שמבואר ביו"ד בסי' קע"ט. כמו שלעיתים באה הישועה בעזרת הרופאים המערבבים כמה מיני צרי ומרפא יחד ואם אין עדיין השחתת אבר פנימי אזי באה רפואה תודה לקל. וזאת מפני שאין ה' ב"ה בורא חדשות

לברוא אבר חדש שזה יהיה רק בתחית המתים וזה גם קרה בימי הנביאים אליהו ואלישע.

הארכת י עד כאן כדי שלא יכנס חכם לעשות קבלה מעשית אלא רק ירבה בתפילה בפה. וקמיע הוא גם כן בתפילה תמידית שיש בה תועלת רבה להיות נענה בעת רצון.

פעם אחת ספר המגיד הקדוש מעשה מופלא בשני בחורים, תלמידי חכמים בתורה וביראה שהיו יושבים בבית המדרש ועוסקים בתורה יומם ולילה. אבותיהם של שני הבחורים שהיו בני גיל אחד, חנכו את בניהם בדרך התורה והמצוות והחדירו בהם אהבת תורה ואכן זכו ההורים לראות את בניהם יושבים ולומדים ותורתם אומנותם.

משחר ילדותם התרועעו שני הבחורים זה עם זה. במשך הזמן נתקרבו זה לזה עד שידידותם הפכה לאהבת נפש, וכך נקנתה להם התורה בהאבה ובאמונה ואין אחד מהם נכווה מחופתו של חברו.

ימים רבים היו השניים משננים דברי תורה זה לזה עד שהיו שניהם שווים בדעתם ודומים בדרכי חייהם כאילו היו אחד ולא שניים.

התנהגותם של שני הרעים הנאמנים לא נשאה חן בעיני השטן. בראותו את התמדתם הגדולה ואת אהבתם הטהורה שאין בה אף אבק של פניה, רצה להטייל קנאה ושנאה ביניהם. מכיון ששתיהן מוציאות את האדם מן העולם, ממילא יהיו בטלים מדברי תורה, חשב השטן, אלא שהדבר לא עלה בידו, אהבתם זה לזה היתה כה גדולה ואיתנה עד שאי אפשר היה להפריד ביניהם ולו גם לרגע אחד בלבד. אולם השטן, לא התיאש, ואת כוחו נסה בדרך אחרת. מכיון שידע עד כמה גדול אהבת הלימוד אצלם, הלך והראה להם דרך אחרת של חכמה, ומשהריחו ריחה של חכמה שוב לא

הניחו לה. בתחילה הקדישו ללימוד החכמות החיצוניות רק שעה קלה בלבד, שעה שאינה לא יום ולא לילה. אך מכיון שזו משכה את ליבם, לא עברו ימים רבים והם למדו חכמות זרות כמעט כל היום. במשך הזמן העבירו אותם ספרים אלו על דעתם ודעת אבותם ושניהם היו לכופרים וכדרכו של השטן שבשעה שהוא נטפל לאדם להסיתו לדבר עבירה והוא נענה לו בדבר קטן, אינו מניחו עד שהוא מכניסו לפני ולפנים. כך

מעשה באחד שבא בגלגול על שרצה להכשיל את אחד באשת איש

שני שותפים באים בטענה לרבי מבעלז על שותפם השלישי - בנו של הרבי רבי עזריאל - אחיו של הצדיק רבי יוסלי מטומשוב, ורבי אנשיל, שוחט ובודק באותה עיר; היו שני סוחרים שותפים. שניהם עסקו במסחר נוצות ועורות עגלים. רבי ישראל קנה סחורה ברוסיה ורבי אנשיל קנה סחורה בגליציה. מכיון שממונם לא הספיק להם, לקחו להם לאחר זמן שותף שלישי, את רבי אלעזר בנו של הצדיק ר' שלום מבעלז.

ר' אלעזר היה בעל רכוש והוא הסכים לשותפות בתנאי שהוא בעצמו ירכז בידו את כל כספי הפדיון, והוא זה אשר ירשום כל הוצאה והכנסה בספרי החשבונות. משהגיעו להסכם נכנסה השותפות לתקפה והמסחר התנהל כשורה.

לימים באו שני השותפים הראשונים אל ר' אלעזר ובקשו ממנו שיתן להם את חשבון רווחיהם. להפתעתם, סרב ר' אלעזר ואף לא נמק את סבת סרובו. הלכו השותפים אל אביו, מרן ר' שלום, והתלוננו בפניו על בנו. אמר להם הצדיק: "אביו אני ופסול אני לדון בענינכם". "אף על פי כן נאמן כ"ק עלינו" - אמרו השניים והוסיפו - "סמוכים ובטוחים אנו שלא יטה הדין בשביל בנו". הרבי עמד בסרובו לדון בענינם באמרו: "אין לי פנאי כעת, זמן מנחה עכשיו ואיני

פנוי לשמוע טענת בעלי דינים, אך מוכן אני לספר לכם מעשה שהיה:

בת עשיר משתדכת עם בן דודה - "ישראל" שלאחר זמן בורח מבתו

בעיר אחת גרו שני אחים אחד עשיר ואחד עני, לעשיר היתה בת שהגיעה לפרקה ולעני - בחור ירא שמים, אשר התנהג בחסידות ושמו "ישראל". שידוכים רבים הציעו לעשיר אך אף אחד מהם לא היה לשביעות רצונו. ראו השדכנים שבררן גדול הוא ואמרו לו: "הלא עשיר אתה, למה לך לבקש שידוך מעיר אחרת? למה לך להכניס לביתך בחור שאינך מכיר? הלא בן אחיך הוא בחור מופלג בתורה ויראת שמים, האם לא מוטב שתתקשר עמו?" נכנסו הדברים בליבו והוא הסכים לשידוך. שני האחים השתדכו ביניהם ונראה היה שהכל בא על מקומו בשלום. אלא שבמשך הזמן סר חינו של הבחור מעיני אשתו והוריה והוא לא מצא את מקומו ביניהם. באחד הימים עלה בדעתו להסתלק מביתו ומעירו ולחיות חיי שלווה בעיר אחרת. באין רואים הסתלק מביתו, יצא מהעיר והגיע לעיר אחת שבה גרו חסידים של הבעל שם טוב. מכיון שהיה תלמיד חכם, נעשה מלמד אצל אחד מתלמידי הבעל שם טוב. פעם, כשנסע החסיד אל רבו, בקש ממנו ר' ישראל כי יזכירו לפני רבו לטובה, שלא יצטרך עוד להיות נע ונד. כשחזר החסיד לביתו אמר לו: "הזכרתי אותך לפני הרבי, וכאשר שמע את שמך צוה עלי לחזור מיד ולהגיד לך, שתארוז מיד את חפצך ותחזור לביתך מבלי להתעכב אף לרגע. הרבי גם שלח לך איתי שני מטבעות כסף, שיהיו לך לעזר לעת מצוא." הפקודה אשר נשלחה אליו, הפתיעה את ר' ישראל שלא הבין כלל לשם מה עליו לחזור למקום שנוא עליו.

ר' ישראל משתכנע על ידי חסידי הבעל שם טוב לחזור לביתו

משהביע את תמיהתו אמר לו החסיד: "הרבי צוה כך מן הסתם יש לו סבה כמוסה עמו, הרבי אמר את מה שאמר, לאחר שבדק אחרי שורש נשמתך, הוא גם הוסיף כי הדבר כרוך באיסור אשת איש שעליו יש עונש מיתה". ר' ישראל נדהם "מה שייך כאן איסור אשת איש?" "אינני יודע" - השיב החסיד - "אך אין מהרהרים אחרי דברי הרבי, חזקה עליו שהוא יודע מה שהוא דובר". "אבל איני מבין דבר: אשת איש? כרת? למה עלי לעזוב מקום זה?" מלמל ר' ישראל בחוסר שביעות רצון בולט. "גם אנו לא מבינים, אך אין לנו ספק כי יש דברים בגו" אמר החסיד. מאחר שהפצירו בו לעשות את הדבר גילה להם ר' ישראל כי אין פרוטה בכיסו להוצאות הדרך, לפיכך שכרו החסידים שבעיר כרכרה עבורו נתנו לו סכום כסף והאיצו בו לנסוע מיד לביתו.

תלאות אין קץ עבר ר' ישראל בדרכו חזרה לביתו. הכרכרה השתרכה בעצלתיים על פני דרכים בלתי סלולות והוא ישב עליה עצוב ומכונס בתוך עצמו. הוא לא דבר עם איש כל הדרך, שכן מחשבותיו לא נתנו לו מנוח. אין זאת כי אם נפלתי לתוך חבורה של חסידים אשר החליטו להתנכל לחיי, אמר בליבו, היות וראו בי "מתנגד", בדו מליבם כל מיני מעשיות שלא היו ולא נבראו כדי לסלקני. וכי מאין מכיר אותי הרבי שלהם. היתכן שכאשר רק שמע את שמי ושם עירי נודע לו מיד על מה שקרה עמי לפני בואי לכאן? מה כאן ענין שורש נשמה שעליו דברו? אין זאת כי אם חפצו לסלקני מעירם, ולכן בדו מליבם את הספור של "אשת איש", איסור כרת - הוסיף ר' ישראל להגיד לעצמו ובלב כבד המשיך בדרכו.

**דרשן אחד ממציא לבת העשיר גט במרמה כתמורה מבקש
להשיא את הבת לבנו**

זמן קצר לאחר שר' ישראל עזב את ביתו התחרטה אשתו על הסבל שגרמה לו, שבעטיו נאלץ בעלה להסתלק מביתו ומעירו. צער רב הצטערה על אשר קרה, אך את הנעשה אין להשיב. לימים הגיע אל העיר דרשן אחד איש רע לב ושוחר מדון, מששמע על העגונה, שהיא בת לעשיר מופלג, התעוררה בו חמדת ממון. הדרשן היה עני חסר כל ולו בן מופלג בתורה, הנה ההזדמנות להשיאו לבת איש עשיר, אמר בליבו וטכס עצה כיצד להגשים את רצונו. לאחר שמצא עצה, הלך אל העשיר ואמר לו: "ראיתי בצערך ובצער בתך העגונה ובידי לעזור לכם. נוסע אני לפרנסתי מעיר לעיר, אתענין ואדרוש על חתנד שנעלם ומשאמצאנו אוציא ממנו גט פיטורין עבור בתך". העשיר שמח מאוד ואמר: "אם יעלה בידך להביא גט פיטורין לביתי אשלם לך כסף רב שכר טרחתך".

הלך הדרשן והציע לאיש אחד בשם "ישראל", רשע כמותו, שיתחזה לחתן הנעלם ויעשה עצמו כנותן גט פיטורין לאשה שאף פעם לא הכירה. לאחר שהגיע עמו להסכם, בא הדרשן לפני בית דין וספר להם כי בעיר פלונית גרה אשה עגונה, שבעלה נמצא כאן בעירם של הדיינים, ובקש מהם שיזמינו אותו לפניהם ויכריחוהו לתת גט לאשתו. הוא נקב בשמו של האיש והדיינים הזמינוהו לפניהם. "מה שמך?" שאלוהו. "ישראל" השיב האיש. אך משהוכיחוהו על שעזב את אשתו העגונה, החליט משום מה להגיד את האמת והכחיש כל קשר בינו לבין האשה העגונה. הדרשן שנכח במקום התכעס מאוד סטר לאיש על לחיו וצעק: "רשע! למה אתה משקר? הודה מיד על האמת!" האיש ניסה לעמוד על דעתו ואף ספר לדיינים על המזימה שרקם הדרשן יחד איתו, אלא שהדיינים לא שמעו אליו. כשמיהר הדרשן והביא שני אנשים אוהבי בצע

והם העידו לטובתו ולרעת אותו האיש שנתפס, אלצו הדיינים את האיש להודות שהוא אותו ישראל שעזב את אשתו ונעלם, הם גם הצליחו להוציא ממנו גט פיטורין ומסרוהו לדרשן, שקבלו בשמחה כדי להרויח את הכסף שהובטח לו מהעשיר כאשר יביא את הגט לביתו.

העשיר שמח מאוד לקראתו ושאלו מה חפצו כשכר טרחה. אז עלה בדעתו של הדרשן לוותר על הכסף ולבקש במקום זאת להשיא את בנו לבת העשיר. לאחר שהעשיר ראה את הבחור ואף האשה ראתה אותו קבעו המחותרים את מועד החתונה.

ר' ישראל חוזר לעירו ושומע שאשתו עומדת להתחתן באסור

בינתיים הגיע ר' ישראל בעלה אל עירו, יומיים לפני המועד שבו נקבעה חתונת אשתו. בצעדים כושלים הלך לכוון ביתו, כשהוא עדיין תוהה למה ולשם מה שלחו הבעל שם טוב חזרה בדחיפות כה גדולה. בלב פועם מהתרגשות ובדפיקות לב מועצות הסתובב סביב ביתו ולא העז להכנס. כשהציץ פנימה ראה בביתו אנשים שלא הכירם. אזר עוז ונכנס. "את מי אתה מחפש?" שאלוהו. "את אשתו של ר' ישראל" ענה. "את אשתו?" - תמהו - "הלא איננה כבר אשתו. הוא גרש אותה כדת וכדין, ובעוד יומיים עומדת היא להנשא לאיש אחר".

לשמע הדברים נחרד ר' ישראל עד עמקי נשמתו. בבת אחת הבין למה התכוון הבעל שם טוב הקדוש באומרו: "אשת איש", "אסור כרת". מילה לא יצאה מפיו הוא לא אמר דבר לאותם אנשים זרים, כנשוך נחש התפרץ ונמלט מן הבית. מה יעשה עכשיו? כיצד יציל את אשתו מן האיסור הנורא? חשב בבהלה גדולה. עוברים ושבים שנתקל בהם

שוחחו על חתונת בת העשיר ההולכת וקרבה, אך לא היה בו העוז לזעוק זעקה גדולה ומרה.

ר' ישראל פונה לשופט העיר שבזמן החתונה מוציא את האמת לאור

חובה עליו לפעול מיד, החליט ר' ישראל. הלך אל ראש שופטי העיר ובקש את עזרתו הוא ספר לו את קורותיו. הוציא מכיסו את שני המטבעות, שקבל מאת הבעל שם טוב בשעתו, ומסרם לשופט. השופט האמין לו. "יודע אני שהצדק עמך" - אמר לו - "מכיר אני אותך ואפילו זוכר אני את יום חתונתך. אני אשתדל למענך ובינתיים עליך להסתתר עד אשר אשלח לקרוא לך."

משיצא ר' ישראל, שלח השופט לקרוא לעשיר ואסר עליו להעמיד את החופה בלעדיו. העשיר לא שמע לו והעמיד את החופה. ברגע האחרון ממש, הגיע השופט למקום בלוויית שוטרים, סטר לחתן ולאביו וצוה לשוטרים להוביל את השניים לבית הסוהר. לאחר מכן קרא לר' ישראל העמידו מול הדרשן ושאלו בקול רם: "האם שלחת גט פיטורין לאשתך על ידי דרשן זה?" "לא היו דברים מעולם. איני מכיר איש זה, ולא היה לי שיג ושיח איתו מעולם". ענה ר' ישראל. אז ספר ר' ישראל את קורותיו בפני כל הנוכחים, וכיצד זה פקד עליו הבעל שם טוב הקדוש למהר לשוב לביתו כדי להציל את אשתו מאסור כרת, בלית ברירה ספר הדרשן כיצד השיג את הגט פיטורין במרמה. בעזרת שמים, לא נתקימה החתונה האסורה. ר' ישראל שב לגור עם אשתו ומאז חיו בשלום ובשלוה.

הרבי מבעלז מגלה שנשמת בנו בגלגול קודם היא נשמת ר' ישראל

עד כאן הספור, סיים מרן ר' שלום מבעלז את דבריו והוסיף: "אתם, ר' אנשיל ור' עזריאל באתם בטענה על בני ר'

אלעזר, שאינו רוצה כביכול, לתת לכם את חלקכם ברווחים. ובכן, בני לוקח משלו כעת הוא לוקח את המגיע לו עבור הבזיונות והצער שסבל מכם בזמן היותו נע ונד. כי אותו ר' ישראל הוא בני ר' אלעזר ומשלו הוא לוקח."

(אדמור"י בעלז ח"א)

שער הערבנות

על שכר ועונש מחאה ותוכחה

סימן ז'

מחאה ותוכחה

בו יבוארו: חומר החיוב המיוחד המוטל על המנהיגים ראשי העם למחות בהם ולהוכיחם ולהודיעם גודל עניני שכר ועונש. - העונשים החמורים שנתפסים על עוונות הציבור שיש בכח השפעתם למחות בהם. - הפירצה באה מהגדולים, אשמות ישראל תלויים בראשם. - החובה עליהם לעמוד נגד פירצת הדור. - חיוב מיוחד מוטל עליהם למחות להתבזות ולמסור נפשם שהדור לא יחטא. - להיות נאה דורש ונאה מקיים. - להרבות כבוד שמים ויראת שמים ולאהב את השי"ת על הדור.

ליקוט מש"ס בבלי וירושלמי, תו"כ, ספרי ספרא, מדרשים, ילקוט וזוה"ק, ראשונים ואחרונים, רמב"ם, שו"ע ופוסקים, וספרי שו"ת, מפרשי התורה, ספרי יראים ומוסר חסידות ועוד.

מנהיגי הדור האדמור"ים - רבני העיר - דיני קהילות - רבני בתי מדרשות - מורי הצדק - ראשי הקהל - פרנסים - נשיאים - אנשים פשוטים שיש להם יראת שמים וכו' שיקראו הספר בשים לב, בוודאי יתעוררו בתוקף משנה

ועוז לעורר ביתר שאת את לבות אנשי קהלתם, עירם וכל הסרים למשמעתם, ומסתופפים בצילם ויושבי עירם שאחריותם עליהם, להסיר רוע מעלליהם ולהטיב דרכיהם בסור מרע ועשה טוב ובקיום התורה והמצוה.

בשער

כל אלו הממונים על הציבור ובצילם יושבים כגון יושבי העיירות אשר כנפי רבניהם פרושים וחופפת עליהם, אלו שנתמנו לעמוד על העדה ולשרתם ועיני המון העם נשואות אליהם, בין אלו שנשמעים למוצא פיהם ובין אלו שאינם סרים למשמעתם, על כולם כל עדת ישראל ראשי העם נושאים באחריות עליהם והקולר תלוי בצוואריהם, והם המנהיגים על כל סוגיהם, כל אחד ואחד בשמו הנכבד יקרא והם המה אדמורי"ם, ראשי הגולה, נשיאי העדה, רבני עיירות, רבני בתי מדרשות, שופטים ודייני העם, מורי צדק לעדתם, ראשי ישיבות, מלמדי תינוקות של בית רבן, ראשי קהלה ופרנסיה, כל הגדול בהתמנות אחריותו גדולה על הזולת, וכל מעשי הקהל נמשכים אחריהם, והקולר תלוי בצוואריהם.

לזאת החובה עליהם כפולה ומכופלת לעמוד ולהתריע לקרוא בגרון ולא לחשוך מלהוכיח מלמחות ולהזהיר את העם שייטיבו מעשיהם להורות להם הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשון, כמו שכתוב ביסוד ושורש העבודה שהתוכחה דבר שבחובה היא ביותר על רועי ישראל, דייני העיר, כי להם דבר המשפט לעיין במילי דמתא, כמבואר בזהר חדש (דף ס"א ע"ב) וזה לשונו :

"לא יימא דיינא דאיהו אתענש בלחודוי, אלא איהו ובנוי כל בייתה יתפסון בחובא דדינא, דיינא אית ליה למירדף ולמנדע בתר עובדוי דבני מתא דאיהו איתפס בחובייהו, דלא יימא דיינא אנא למידן דינא בין גברא לחבריה ולא יתיר, אלא

כל עובדי מתא תלויין על קודליה, ואי אטיס עינוי מעובדי מתא איהו איתפס בחובייהו כו', ובשעתא דאתער דינא על עלמא איהו איתדן בקדמיתא, עד כאן לשונו.

מתורגם ללשון הקודש

לא יאמר הדיין, שהשופט בלבדו נענש, אלא הוא ובניו, וכל ביתו נתפשים בעון הדיין. השופט יש לו לדעת ולרדוף אחר מעשה בני העיר, ולהוכיחם כי הוא נתפש בעונותיהם. שלא יאמר השופט, אני צריך לדון דין בין איש לחבירו, ולא יותר. אלא כל מעשי בני העיר תלויים על ערפו. ואם עוצם עינוי ממעשי בני העיר, הוא נתפס בעונותיהם וכו'. ובשעה שנתעורר דין על העולם הוא נידון בתחילה.

אחי ורעי, איך מוטל על היושבים כסאות למשפט והיושבים על מדין, והן הנה לבני ישראל שבעה טובי העיר ודייניהם ועטרת מלכם בראשם אב לחכמים והוא הרב שבכל קהילה וקהילה, לפקח ולעיין במילי דבני מתא בכל עבודת בוראנו יתברך שמו ויתעלה. ודי בזה הערת הזוהר הקדוש בעצמו, עד כאן לשונו.

(יסוד ושורש העבודה)

קיום מצות התוכחה מצווים כל ישראל

על ראשי העם לזעוק על כל סדק פירצה קטנה שנתהוותה בחומת הדת, לעמוד כחומה בצורה על משמר מול מקצצי הנטיעות בכרם ה' בית ישראל, כי הם העמודים אשר יסוד עם ישראל מושתת ונשען עליהם, הליכות כלל ישראל תלוי בהם ומהם מתחילה הפירצה, מדשתקו רבנן שמע מינה ניחא להו, על כתפיהם רובץ עול הדור, והגם **שעל קיום מצוות התוכחה כל ישראל מצווים אך במשנה תוקף ובעיקר נצטוו ראשי העם שהם נקראים עיני העדה והכל תלוי בהדרכתו** כמו שכתב החפץ חיים בספרו חומת הדת וזה לשונו:

ידוע שמנהיגי העדה נקראים עינים וכדכתיב "ונעלם דבר מעיני העדה", ואם הם מסיחים דעתם מהורותם דרך ד' נחשבו בני העדה כמו ההולך בדרך בעצימת עינים שהוא עלול לבא חס ושלוש לידי סכנה ליפול באחת הפחתים, כן בעניננו **אם מנהיגי העדה מעלימים עיניהם מלהורותם ולהדריכם בדרך ד' אזי עלול ההמון לבא חס ושלוש לידי סכנת מות על ידי עבירות של חייבי כריתות וכו' וד' ירחם.**

(חומת הדת)

והנה כתיב ביחזקאל (ל"ג) שאמר ליה הקב"ה: "צופה נתתיך לבית ישראל וגו'" "ואתה כי הזהרתה רשע וגו' ולא שב מדרכו, הוא בעונו ימות ואתה נפשך הצלת". ולהיפך כתיב: באמרי לרשע רשע מות תמות ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הוא רשע בעונו ימות, **ודמו מידך אבקש.**

וכל תלמיד חכם הוא בגדר צופה במקום הנביא, להוכיח לעם את דרך ד', וחס ושלוש אם מתרשל בזה עונו גדול מאד.

ובימינו אלה כל מי שמופלג בתורה ובידו להוכיח נקרא תלמיד חכם לענין זה ולא בענין לזה גאון גדול בתורה, ועל כל תלמיד חכם - שלא להתעצל בזה ולדחות הענין כלאחר יד, כי עליו לדעת כי בנפשו הוא, ויתבע על זה וכל הרוצה להנצל ממדת הדין הקשה, עליו להוכיח ולזרז להמון ישראל, ואז את נפשו הציל - ויהי לו טוב בזה ובבא.

(מכתבי החפץ חיים זצ"ל)

ודע עוד, דמלבד שיש עליו חטא על שלא מיחה בחבירו כי כל ישראל הם כאיש אחד, וחטא של חבירו פוגם גם בנשמתו.

דין החמור לעתיד

עוד יש עליו דין חמור לעתיד, כשחבירו החוטא נענש ומת

בעונו, גם הוא ידרש על דמו, וכדאיתא בתנא דבי אליהו כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר, כל הדמים הנשפכים בישראל אינם אלא על ידו, שנאמר "ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם ממני, באמרי לרשע מות תמות וגו' הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש" עד כאן לשונו. מכל זה יתבונן האיש הנלבב גודל החיוב בענין זה.

(חומת הדת)

**מי שזכה להיות אב בית דין ומשגיח להסיר מכשול שכרו
מרובה בעולם הזה ובעולם הבא**

ועל כן חייבים החכמים והפרנסים להסיר מכשול מדרך עמנו, כי הפרנס הוא הדור והדור הוא הפרנס, הכל תלוי בו, כי כאשר היו מלכי ישראל טובים וצדיקים הלכו כל בני ישראל בדרכיהם, ובודאי מי שמנהיג את ציבורו בנחת ובענוה ובדרך ישרה לשם שמים יהא שכרו הרבה מאד מאד בעולם הזה ובעולם הבא, וכל שכן מי שזכה מן השמים להיות ראש מדינה, וכל שכן וקל וחומר מי שזכה להיות אב בית דין להיות עומד בפרץ ולגדור פרצות הדור ולהשגיח בהשגחה פרטית על מעשי בני אדם להסיר מכשול מבני עמנו ולצוות על הטוב ואזי בודאי יהיה שכרו מרובה עד מאוד בעולם הזה ובעולם הבא, ע"כ הג"ה.

(קיצור של"ה)

כל מה שהגדולים עושים הדור עושה

וכל פירצה שאינה מתחלת מהגדולים אינה פירצה. יש לומר הכוונה שאם הגדולים רואים פירצה ואין סותמים אותה אין עומדים כנגדה להוכיח אז הפירצה הולכת וגדלה ומתרחבת אצל המון העם ואשמים בראשיהם כמו שכתב הגה"ק רבי חיים סופר בספרו שערי חיים (שער ג') וזה לשון קדשו:

"אשר נשיא יחטא" אמרו חז"ל אשרי הדור אם הנשיא מתוודה על חטאיו כי אנשים שזכו להיות גדולים ליהודים שקולם נשמע בכל המדינה או בכל המדינות, המה עומדים לנס לרבנים אשר אין גובה להם ומכירים ערכם שהם רק שופטים ומורים לעירם, ואם הגיע העת שיראו הריסות הדת וחרבן התורה או שנסוגו גבולי אמונה ונעקרו מסורות המנהיגים אשר בהם העמדו דלתים ובריחים בעד בית ישראל ישימו יד לפה ולא ידברו מאומה כי כל איש ואיש יאמר בלבו מי אני ומה אנכי לפתוח בשער פי אם ארזי לבנון ואדירי התורה ישבו להם ולא יניעו שפתם ולא ידרכו קשתם בקול ד' בכת, אין זה אלא אחת משתים, שגדולי חקרי לב יבינו שאין זה הריסת הדת וחורבן התורה, או בחכמתם כי רב ידעו כי ארץ נתנה ביד רשעים ואין מידם מציל כי לא ישמעו לקול הקורא עם ד', גם אם הוא איש אשר כגובה ארזים גבהו ועל כן תפוג התורה, כי יש גבוה מעל גבוה וגבוה עליהם, ואם הנשיאים יחטאו, אז ירדו שאר (מנהיגים) [מנהיגים] עשר מעלות אחרנית זה אחר זה, כמחז"ל רבה ואתחנן (סי' רפ"ט) וזה לשונו:

כרובם כן חטאו לי כבודם בקלון אמרי (הושע ד'): **אמר ר"ש**
בר נחמני שכל מה שהגדולים עושים הדור עושה,
כיצד: הנשיא מתיר ואב בית דין אומר הנשיא מתיר ואני
אוסר? והדיינים אומרים אב ב"ד מתיר ואנו אוסרים? והשאר
הדור אומרים הדיינים מתירין ואנו אוסרים? מי גרם לכל
הדור לחטוא? הנשיא שחטא תחלה, עד כאן לשונו

ולכן אשרי לדור שהנשיא מביא קרבן על חטאתו, ואם גברו הצרות ועתקו עונות שהנשיאים דעתם נוחה בזה שאין טוב אלא שתיקה, ולא לצאת חלוץ למלחמה להשיב לכל שואל מיד בזריזות ובשמחה על כל מנהג אשר רוצים הפושעים לשנות אז יורדים יתר הרבנים אחרנית עד שאבן מקיר תזעק

על בית ישראל ועל עם ד' כי נפלו ברשת הפושעים והכופרים אשר אומרים ערו עד היסוד בה מגלי טפח אפיקורסות ומכסים טפחיים המינות, ועל כן לא נתקררה דעת ישעי' בחי"י קללות נמרצות עד שאמר ירהבו נער בזקן ונקלה בנכבד שזה יהי ישועת ישראל שאם הזקן ישתוק לא ישתוק הנער מלהגיד לעמו פשעו ואם הנכבד יכף עליו פיהו יפתח הנקלה פיו בשער אז יש לעמק עכור תקוה.

ועל כן בטחו בית ישראל בד' ותתפללו שהגדולים יצאו למלחמה חלוץ לפני ד' ואם חלילה לא יעשה כן נחזק בעצמינו נער כזקן נקלה כנכבד ועלה כל איש מעירו כי עת לעשות לד' שלא יאבד תורה מישראל ואמונה מבית יעקב ומי שעשה נסים לאבותינו הוא יהי' בעזרתנו מהיום ועד עולם. **אמן.**

**ואם ראית דור שצרות רבות באו עליו
צא ובדוק בדיני ישראל**

ואם ראית דור שצרות רבות באו עליו צא ובדוק בדיני ישראל כדאיתא בגמרא: תניא רבי יוסי בן אלישא אומר אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדיני ישראל שכל פרעניות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דיני ישראל שנאמר (מיכה ג') "שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו בונה ציון בדמים וירושלים בעולה ראשיה בשוחד ישפטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה' ישענו" וכו' רשעים הן אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם לפיכך מביא הקב"ה ג' פרעניות וכו' ואין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים שבישראל.

(שבת קל"ט)

**ואחר כל אלה עוד לא נסתיים בזה, כי הקב"ה
דורש צאנו מהרועים המנהיגים**

החפץ חיים כתב בספרו חומת הדת: ויהי דבר ה' אלי לאמר, בן אדם הנבא על רועי ישראל הנבא ואמרת עליהם לרועים כה אמר ה' א' הוי רעי ישראל אשר היו רעים אותם [את עצמם היו מענגים מממון חבריהם רש"י] הלא הצאן ירעו הרעים [הלא משפט הרעים לרעות את הצאן ולא לרעות את עצמם] את החלב תאכלו ואת הצמר תלבשו הבריאה תזבחו הצאן לא תרעו, את הנחלות [את הכחושים] לא חזקתם ואת החולה לא רפאתם, ולנשברת לא חבשתם, ואת הנדחת לא השבותם, ואת האובדת לא בקשתם, ובחזקה רדיתם אותם ובפרך. ותפוצנה מבלי רעה ותהיינה לאכלה לכל חית השדה ותפוצינה. ישגו צאני בכל ההרים ועל כל גבעה רמה ועל כל פני הארץ נפוצו צאני ואין דורש ואין מבקש וגוי. לכן הרועים שמעו דבר ד' כה אמר ד' א' הנני אל הרעים ודרשתי את צאני מידם והשבתים מרעות צאן ולא ירעו עוד הרעים אותם [את עצמם] והצלתי צאני מפיהם ולא תהיין להם לאכלה וגוי, והוצאתים מן העמים וקבצתים מן הארצות והביאותים אל אדמתם ורעיתים אל הרי ישראל באפיקים ובכל מושבי הארץ [יחזקאל ל"ד].

ודע שבעת שנתרבו מפירי הדת בעולם מתרבה החרון אף בעולם אבל כשימצאון אנשים שמתחזקים עבור כבוד ד' להקים הדת הוא הגנה על כלל ישראל כמו שמצינו בתורה בשבט לוי אחר שהקימו דבר ד' כאשר אמר להם משה, כתוב אחר כך ועתה אעלה אל ד' אולי אכפרה בעד חטאתכם, וכתוב בתורה אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים וכו' ואלה יעמדו על הקללה וכו' ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן ואמרו ז"ל כל הארורים פתחו מתחילה בברכה ואם כן אמרו מתחילה ברוך

המקיים את דברי התורה וכל איש ישראל ענו על זה אמן נמצא שכל המשתדל להקיים דת התורה מתברך מפי הכהנים והלויים וששים רבוא ישראל בהסכמת אדון העולם וכי יש לך ברכה טובה כזו, ולהיפך להיפך, מתקלל מפי כל חס ושלוש ועבור זה חסר ההשפעה על כלל ישראל, ובזכות שמשתדל בהחזקת הדת יחול עלינו הברכה, שנאמרה מפי הכהנים והלויים וששים רבוא ישראל בהסכמת בוראנו יתברך.

